

طلای احمق‌ها

فعلا در مسیرهای عمومی و غیر اکتیو جلو می‌رویم که گویا تونل‌های توسعه‌ای هستند که مواد معدنی را محاط می‌کنند. به یکی از گالری‌ها یا فرعی‌های تونل اصلی که کار استخراج از آنجا انجام می‌شود، می‌رسیم. در دهانه این گالری واگنی مملو از سنگ‌های استخراج شده وجود دارد. یک تکه از آن را برداشته و رگه‌های طلایی رنگش را به مهندس نشان می‌دهم و می‌گویم این چیست؟ نکند طلاست؟ پاسخ او کمی برایم خجالت به همراه دارد. او توضیح می‌دهد: «این رگه‌های طلایی ماده‌ای به نام پیریت است که عنصر فرعی و مزاحم محسوب می‌شود و طلای احمق‌ها نام دارد چون با طلا اشتباه گرفته می‌شود». مهندس ادامه می‌دهد: «اورانیوم در سنگ معدن مشخص نیست چون سیستم تبلور اورانیوم دقیقا عین سنگ زمینه است و با چشم غیر مسلح دیده نمی‌شود».

اورانیوم را دوست داریم

در این گالری با کارگران سخت‌کوش معدن اورانیوم ساغند هم کلام شدیم، چهره‌های تیره شده از کار با سنگ و خاک اما خوشحال و خوش‌خنده و البته امیدوار و پرانرژی در عمق زمین، خدایوتی عرض کردیم و ضمن گرفتن چند عکس یادگاری با معدن کاران از کار و سختی‌هایش پرسیدم که همه سختی آن را تایید کردند اما در حالی که زیرچشمی حواسشان به رئیس معدن که چند متری با ما فاصله داشت، بود ادامه دادند که پولش هم بد نیست. ناگهان فضا را به سمت سیاست خارجی بردم و پرسیدم، اگر الان توافق شود و بگویند که دیگر این‌جا استخراج انجام نشود چه حسی خواهید داشت که جواب ساده و جالب آن‌ها نیز این بود: «آن موقع باید به ما کار دیگری بدهند. البته ما می‌خواهیم هر کاری می‌کنند، این‌جا تعطیل نشود تا نان خودمان را در بیاوریم».

همان‌طور که رئیس مجتمع گفته بود این‌جا افراد از همه نقاط کشور مشغول به کار هستند و حتی در همین جمع چند نفری ما برخی افراد از تبریز و اصفهان بودند. یکی از جوان‌ترهایشان که لهجه آذری داشت و می‌گفت مجرد هستم، در جواب من که پرسیدم از تبریز تا این‌جا در دل کویر کار نبود که به این‌جا آمده، با خنده پاسخ داد: «این‌جا را دوست دارم. البته اورانیوم را هم دوست داریم چون به ایران خدمت می‌کنیم و می‌خواهیم توافق هر چی باشد، این‌جا تعطیل نشود». من در پاسخ این سادگی و صداقت گفتم که اگر این‌جا تعطیل شود کل چرخه سوخت و غنی‌سازی تعطیل خواهد شد و ما افتخار می‌کنیم که خدمت شما رسیدیم. رئیس معدن که هیجان مرا در این سفر زیرزمینی دیده بود، رو به من گفت: «می‌گویند هر جای جدیدی که رفتید، نیت کنید و از خدا چیزی بخواهید». من دعا کردم که توافق خوبی به نفع آینده ملت و خیر این مملکت صورت بگیرد و توضیح دادم که از این‌جا در زیر زمین زحمت کشیده می‌شود تا اردکان و نطنز و بوشهر تا برسد به عراقچی و ظریف و صالحی برای این‌که این صنعت بماند و رشد کند.

لودر خاک بر سر

راهمان را در اعماق زمین ادامه دادیم، در مسیر با لودر جالبی روبه‌رو شدیم که علاوه بر قیافه جالبش اسم عجیبی هم داشت. مهندس توضیح داد که در مراحل استخراج ابتدا زمین‌شناسان برداشت نمونه انجام می‌دهند تا وضعیت توده سنگ و ماده معدنی مشخص شود، بعد از این نوبت عملیات استخراج است که در این مرحله ابتدا چال‌زنی برای قرار دادن مواد منفجره انجام می‌شود - در این قسمت تعدادی نقطه مشخص با رنگ قرمز تعیین می‌شوند - بعد از انفجار گام پیش‌رو مشخص

لودر PPN یا خاک بر سر در معدن اورانیوم ساغند

استخراج کرده است. معمولا در هر سیکل کاری ۳ شیفته یک گام پیشروی وجود دارد و یک گام پیشروی بسته به توده سنگ از ۸۰ سانتی‌متر تا یک متر و ۴۰ سانتی‌متر را می‌گویند و اگر یک گالری ۳۰ متر باشد، در عرض یک ماه انجام می‌شود».

سالانه ۲ بار چکاپ کامل پزشکی

بحث پزشکی در معدن زیرزمینی هم حساس و مهم است. یکی از مسئولان معدن توضیح می‌دهد: «ما این‌جا بهداری داریم و پزشک، پرستار و بهیار در شبانه‌روز همیشه این‌جا هست. همچنین واحد ایمنی HSE داریم که شامل پزشک، افسران ایمنی، آتش‌شان و غیره با تخصص معدن و ایمنی صنعتی و... هستند. به لحاظ آزمایشات پزشکی نیز بچه‌های تحت‌الارض سالانه ۲ بار آزمایشات کامل شنوایی‌سنجی، ریه، چشم و خون انجام می‌دهند و بچه‌های سطح‌الارض هم سالانه یک بار آزمایش می‌دهند». در حالی که او در مورد امدادهای پزشکی سخن می‌گوید، وجود یک برانکار حمل مصدوم در دیواره تونل توجه مرا به خود جلب کرده است. مهندس ادامه می‌دهد: «این صدای بلند جت فن‌های داخل تونل ۲۵ درصد شنوایی گوش چپ مرا گرفته است». او از ممنوعیت خوردن و آشامیدن در معدن سخن می‌گوید و البته تاکید دارد که دنبال ایجاد یک اتاق ایمن هستند که بتوانند در آن‌جا چیزی بخورند و بنوشند و من به این فکر می‌کنم که روزه گرفتن در ماه رمضان در این شرایط سخت چقدر می‌تواند دشوار بوده و البته ثواب داشته باشد.

خروج ۴۰ ثانیه‌ای از معدن زیرزمینی

در حال خروج از تونل و سوار شدن بر آسانسور همراه با کارگرانی هستیم که به علت شروع آتش‌باری باید تونل را ترک کنند و من می‌پرسم این صدای جیرجیرک در عمق ۲۵۰ متری زمین که در طول مسیر قطع نمی‌شود از کجاست؟ می‌گویند این جیرجیرک‌های بی‌نوا و شاید خوش‌شانس که دیگر طعمه پرندگان نمی‌شوند با چوب‌ها به پایین آمده‌اند و میهمان تنهایی کارگران هستند. در کمتر از یک دقیقه به سطح زمین رسیدیم و باز هم با گذر از راهروی ایمنی، کلاه و ماسک و دستکش را تحویل دادیم و پس از گرفتن یک دوش آب گرم که هم ذرات گرد و غبار احتمالی اورانیوم و هم خستگی یک راه‌پیمایی زیرزمینی ۲ ساعته را از بدن بیرون برد، به طرف محل خروج مواد معدنی از چاه شماره یک می‌رویم.

این رگه‌های طلایی ماده‌ای به نام پیریت است که عنصر فرعی و مزاحم محسوب می‌شود و طلای احمق‌ها نام دارد چون با طلا اشتباه گرفته می‌شود. اورانیوم در سنگ معدن مشخص نیست چون سیستم تبلور اورانیوم دقیقا عین سنگ زمینه است و با چشم غیر مسلح دیده نمی‌شود.